Lis-legeundervisning og utdanningssystemer i helseforetakene

Innføringskurs for LIS, Soria Moria

mai 2015

Guri Spilhaug

Leder av NFRAM

DEN NORSKE LEGEFORENING

Spesialisthelsetjenestens oppgaver

(men først og fremst den offentlige spesialisthelsetjenesten)

Fra spesialisthelsetjenestelovens § 3-8

1. Pasientbehandling
2. Utdanning av helsepersonell
3. Forskning
4. Opplæring av pasienter og pårørende.

DEN NORSKE LEGEFORENING

Utdanningsinstitusjonenes ansvar

- Det er de offentlige helseforetakene som har ansvar for og oppdrag om å utdanne spesialister.
- Også private avtalepartnere i TSB kan godkjennes
- Helseforetaket er rettslig ansvarlig for at leger i spesialisering samlet sett får tilstrekkelig opplæring av god kvalitet.
- Godkjenning gis vanligvis til en enkelt sykehusavdeling, og kan inkludere tjeneste ved flere tjenestesteder.
- Hvert helseforetak/privat avtalepartner/kommunalt tiltak må være formelt godkjent for spesialistutdanning, og rotasjon må være i overensstemmelse med vedtatte retningslinjer for samarbeid mellom sykehus, eventuelt mellom sykehus og private samarbeidspartnere.

Krav til utdanningsinstitusjoner

- Utdanningsinstitusjonens struktur og faglig nivå:
  - Tilby opplæring i adekvat diagnostikk og behandling innenfor det området av spesialistutdanningen som vedkommende avdeling forutsettes å dekke.
- Stabsstruktur
  - Minst en fast ansatt overlege med spesialistgodkjenning i faget i fulltids stilling. Maksimalt være to leger under spesialisering per overlege. (Kan gis dispensasjon for dette kravet)
- Supervisjon
  - LIS skal ha fortløpende supervisjon av overlege (spesialist). Overlegen gir faglig supervisjon på pasientbehandling og er rollemodell for etiske holdninger, kommunikasjon, informasjon og samhandling med andre yrkesgrupper. Vikarordning ved fravær av overlegen.
- Pasientgrunnlag
  - Pasientgrunnlaget må være av en slik størrelse og sammensetning at LIS sikres tilfredsstillende erfaring innenfor normert tid på det området av spesialistutdanningen som vedkommende avdeling/institusjon forutsettes å dekke.

DEN NORSKE LEGEFORENING

Andre forhold vedrørende utdanningen

- Utdanningsinstitusjonen skal ha en oppdatert utdanningsplan hvor det bl.a. fremgår hva denne kan tilby av tjeneste og erfaringsområde
- Utdanningsinstitusjonen skal ha et fungerende utdanningsutvalg. Der utdanningen foregår på flere sykehus eller seksjoner innen helseforetaket eller ved både private og offentlige institusjoner, må det som hovedregel etableres lokale utdanningsutvalg.
- Alle leger under spesialisering skal ha oppnevnt veileder som er spesialist i faget. Veiledning skal gjennomføres regelmessig og skal inkludere evaluering av legen under spesialisering. Det forutsettes et planlagt veiledningsmøte minimum en time pr.uke.
- Utdanningsinstitusjonen skal ha et løpende teoretisk undervisningsprogram på minimum 2 undervisningstimer pr uke (for små enheter kan deler organiseres som fjernundervisning)
- En individuell utdanningsplan skal være utarbeidet for alle leger under spesialisering og er gjensidig forpliktende i forholdet mellom legen og utdannelsesinstitusjonen
- Tjenesten til en lege under spesialisering skal omfatte vakttjeneste i vedkommende spesialitet

DEN NORSKE LEGEFORENING

Oppfølging av utd.inst

- Det skal foretas løpende vurdering av utdanningsinstitusjonen.
- Utdanningsinstitusjonen må dokumentere pasientgrunnlag, erfaringsområder og den aktivitet som den kan tilby.
- Ut fra fagets målbeskrivelse utarbeides det en innstilling fra spesialitetskomiteen i det aktuelle fagområdet hvor det fremgår:
- Utdanningsinstitusjonens dokumentasjon av de definerte erfaringsområder som institusjonen kan tilby ut fra det aktuelle pasientgrunnlag og aktiviteten ved utdanningsinstitusjonen
- Det maksimale antall leger under spesialisering som utdanningsinstitusjonen kan ha, samt maksimalt tellende tjenestetid

- SERUS rapport årlig til spesialitetskomiteen og Legeforeningen

DEN NORSKE LEGEFORENING

Utdanningssystemer i HFene

- Learning by doing, klinisk tjeneste
  - Attestasjonsskjema
  - Veiledning, ”mester svenn”, systematisk og ad hoc
- Internundervisning
- Fordypning
- Forskning

DEN NORSKE
LEGEFORENING

5 års utdanningen i rus- og avhengighetsmedisin

- Klinisk tjeneste med varierte problemstillinger under veiledning av en spesialist danner basis i spesialistutdanningen.
- Tjenesten skal være variert og dekke alle sentrale arbeidssituasjoner i diagnostisk, behandlingsmessig og rehabiliterende sammenheng.
- Internundervisning og kursutdanningen, samt selvstudier skal bidra til å sikre kunnskapsbasen.
- Tjenesten skal skje ved godkjente utdanningsinstitusjoner.
- Utdanningsutvalg ved HFet sikrer og tilrettelegger en optimal utdanningssituasjon og organiserer nødvendig rotasjon for den enkelte kandidat.
- LIS skal ha en individuell utdanningsplan som sikrer at hun/han utvikler ferdigheter innen alle aktuelle områder. Ansvaret for at planen følges ligger hos LIS selv, veilederen og arbeidsgiver.

DEN NORSKE LEGEFORENING

Klinisk tjeneste

- Møte pasienter (mange)
- Skaffe seg klinisk erfaring
- Fungere som spesialist (etter hvert og med back up)
- Ad hoc veiledning av spesialist i den kliniske hverdag
- Utvikle gode samarbeidsevner i det tverrfaglige teamet rundt pasienten
- Systematisk veiledning 1 time hver uke med spesialist
- Attestasjonsskjema for å kvalitetssikre at du har deltatt i alle nødvendige kliniske situasjoner
- Halvårsevaluering med veileder, seksjonsleder og ev. utdanningsutvalgets leder
- Godkjent tjeneste, attestert av seksjonsleder

DEN NORSKE LEGEFORENING

Systematisk veiledning

LIS

- Får hjelp til å løse spørsmål/oppgaver de står overfor
- Tar mer profesjonelle beslutninger
- Kan reflektere over egen medisinske praksis

- Kvalitetssikrer at LIS utvikler sine ferdigheter, holdninger og anvender sine kunnskaper på en faglig forsvarlig måte.
- I de generelle bestemmelser for spesialistutdanning formalisert til 1 time pr uke eller hver annen uke, og skal gis av en overlege i 100 % stilling som er spesialist i faget gjennom hele spesialistutdanningen.

DEN NORSKE LEGEFORENING

Dispensasjon fra kravet om 1:2

- I en overgangsperiode på 2 år fra regelverket trer i kraft, er kravene til klinisk veiledning i utdanningen av spesialister i rus- og avhengighetsmedisin tillempet, da mange utdanningsinstitusjoner ikke har spesialister ansatt i 100 % stilling i alle seksjoner/enheter.
- Dette er i tråd med tidligere praksis for nye legespesialiteter og der fagmiljøene er små

DEN NORSKE LEGEFORENING

- En overlege (spesialist) kan veilede flere enn 2 LIS
- Dersom spesialist i rus- og avhengighetsmedisin ikke er ansatt i 100 prosent stilling eller andre forhold taler for det, kan unntaksvis andre ordninger som sikrer regelmessig faglig veiledning av kandidaten i gjennomsnittlig 1 time pr uke godkjennes
- Dersom overlegen på den aktuelle seksjonen ikke har fått endelig godkjennelse som spesialist i rus- og avhengighetsmedisin, kan vedkommende likevel i overgangsperioden godkjennes som veileder for LIS i denne seksjonen
- Gruppebasert veiledning, som for eksempel slik det drives i Helse Nord for leger i tjeneste på DPS som ledd i spesialisering i psykiatri, kan være et godt supplement til individuell veiledning

Terapi-veiledning

- Legen skal ha spesifikk terapiveiledning i en terapimetode i løpet av tjenesten i TSB (30 timer).
- Spesifikk terapimetoden står i fokus og terapiveiledningen skal sikre at legen får et psykoterapeutisk verktøy. Veilederen må ha veiledningskompetanse i den aktuelle terapiformen.

- Aktuelle former for spesialisert terapiveiledning kan være:
  - Kognitiv adferdsterapi
  - Motiverende intervju (MI)
  - Gruppeterapi
  - Psykodynamisk terapi

DEN NORSKE LEGEFORENING

Internundervisning

- Utdanningsutvalget setter opp undervisningsplan for hvert semester og organiserer internundervisningen.
- 2 timer à 45 min hver uke i 36 uker
- Internundervisningen skal utdype basiskunnskapene som gis i de obligatoriske nasjonale kursene og sammen med disse dekke alle relevante tema i henhold til krav om kunnskap og kompetanse.
  - I tillegg kommer andre faglige møter ved avdelingen/institusjonen og HF-et.
- Det må legges vekt på klinisk relevant kunnskapsbygging.
- LIS skal selv delta aktivt og undervise i aktuelle tema.
- Legene i spesialisering og veilederne har ansvaret for å følge opp undervisningen slik at LIS i løpet av utdanningstiden får de nødvendige, oppdaterte teorikunnskapene.

DEN NORSKE LEGEFORENING

Intern internundervisning

- Undervisning som foregår på seksjon, post, enhet og handler om lokale forhold
- Gjennomgang av case
- Gjennomgang av kvalitetssikringsdokumenter i sykehuset
- Andre faglige møter ved avdelingen/institusjonen og HF-et

DEN NORSKE LEGEFORENING

Fordypningstid

- LIS skal ha 4 timers fordypningstid per uke hvor de kan følge opp relevante problemstillinger ved egne studier.
- Fordypningstid behøver ikke å være ”lesetid” men skal brukes til å fordype seg i faglige spørsmål
  - Hospitering?
  - Forberede seg til faglig innlegg
  - Skrive en oppgave/artikkel

DEN NORSKE LEGEFORENING

Forskning

- Forskning / evaluering bør være en integrert del av virksomheten ved utdanningsinstitusjoner
- Med forskningstjeneste tellende for spesialistutdanningen menes tjeneste som lege i stipendiatstilling, i fordypningsstilling (forskningsdelen) eller tilsvarende, eller arbeid med kvalitetsforbedringsprosjekter under veiledning i minst 50 % stilling
- Leger som ansettes i slike stillinger skal ha/få hjelp til å utforme et forsknings / fagutviklingsprosjekt.
- Forskningstjenesten vil gi tellende tjeneste i forhold til stillingsbrøk. Tjenesten må dokumenteres med attest som beskriver det vitenskapelige arbeidet og attesterer tilfredsstillende utført tjeneste, herunder at målsettingen for forskningstjenesten er oppfylt.

DEN NORSKE LEGEFORENING

Forskning

- Målene med forskning i spesialistutdanningen er at legen får kompetanse til å:
  - Kritisk kunne vurdere og ta i bruk resultatet fra vitenskapelige artikler i eget arbeid
  - Kunne evaluere arbeidsstedets eller egne resultater i diagnostikk og behandling (kvalitetssikring) med vitenskapelig metodikk
  - Kunne kritisk vurdere og utarbeide systematiske oversikter over vitenskapelige arbeider som har sett på diagnostikk, behandling og prognostisk vurdering av de sentrale sykdommer innen spesialiteten
  - Kunne formidle forskningsresultater til pasienter, pårørende, helsepersonell, beslutningstakere og allmennheten på egnet måte

DEN NORSKE LEGEFORENING

Dugnad for spesialistutdanning

- Aktører i dag:
  - Legeforeningen
  - Universitetene
  - Helseforetakene

- Aktører i fremtiden
  - Universitetene
  - RHFene
  - Universitetssykehusene
  - Helseforetakene

DEN NORSKE
LEGEFORENING

Teoretisk / klinisk spesialistutdanning

- HOD planlegger den nye spesialistutdanningen
- Helsedir gjennomfører utredning og planlegging
- RHFene skal tilrettelegge for helheten i undervisningen, teori og praksis
- Legeforeningen får en rådgivende funksjon og gir faglig råd om utdanningen

DEN NORSKE LEGEFORENING

Teoretisk / klinisk spesialistutdanning

- Universitetene:
  - «tunge» teoretiske fagområder
  - Veiledningskurs
  - Pedagogiske metoder
  - Evalueringsverktøy
- De store universitetssykehusene
  - Praktisk teoretisk undervisning
  - Praktisk opplæring, ferdigheter
  - Veiledning

DEN NORSKE LEGEFORENING

Noen må være de første

- Det er dere
- Den spesialistutdanningen vi nå er i gang med må evalueres fortløpende
- Tilbakemeldinger fra dere er viktige for å sikre at spesialistutdanningen utvikler seg i takt med faget og oppgavene til legespesialistene i rus- og avhengighetsmedisin
- Lykke til – dere skriver historie!!

DEN NORSKE LEGEFORENING